

**Л Ь В І В:
місто
суспільство
культура**

Том 3

*Спеціальний випуск
Вісника Львівського університету*

Серія історична

Львівський державний університет імені Івана Франка

Львів 1999

Зоя БАРАН
Львів

СТЕПАН ФЕДАК: ШТРИХИ ДО ОБРАЗУ ЛЬВІВСЬКОГО "НЕПОЛІТИКА"

На Різдво 1937 року львівська газета "Діло" рознесла вістку про "смерть одного зі сеніорів сучасного українського громадянського життя д-ра Степана Федака"¹. Похорон, який відбувся 8 січня, зібрав чимало мешканців міста. Процесія, з вулиці Сикстуської 48 (нині — П. Дорошенка), де мешкав С. Федак², вирушила на Личаківський цвинтар. Згідно з волею покійного її учасники не виголошували жодних промов. Не було також квітів і вінків, а гроші, за які їх мали придбати, передано на благодійні цілі³. Українська громадськість Львова прощалася з людиною, котра, декларуючи себе аполітичною, все життя була пов'язана з політикою й нерідко активно на неї впливала.

З'ясування життєвого шляху та громадської діяльності С. Федака, попри його бажання залишитись осторонь великої політики, дає добрий матеріал для характеристики політичного середовища Львова першої третини ХХ ст., особливо під кутом зору українсько-польських стосунків. Джерельну базу даної статті склали, головним чином, збірки матеріалів з діяльності: Українського Горожанського комітету (далі — УГК), Львівського Ставропігійського інституту, Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Товариства "Просвіта" у Львові, а також відомого громадсько-політичного діяча досліджуваного періоду Осипа Назарука. Всі вони зберігаються в Центральному державному історичному архіві України у Львові. Більшість документів з розміщеного там само особистого фонду С. Федака стосуються фінансово-економічної діяльності очолюваних ним установ. На жаль, С. Федак не залишив ґрунтовних спогадів, які б дали змогу докладно простежити його життєвий шлях. У газеті "Нова Зоря" за 26 травня 1935 р. він опублікував тільки невеличкий за обсягом матеріал про аудієнцію з Начальником Польської Республіки Юзефом Пілсудським. Частково дані про життя й діяльність С. Федака почерпнуто з некрологів, опублікованих у львівських часописах "Діло", "Нова Зоря", а також з товариського спомину К. Левицького, вміщеного на шпальтах "Діла". Під час роботи над статтею часто доводилось зустрічатися з фактологічними розходженнями. Втім, як видається, зібраний матеріал дозволив означити

¹ Діло. Львів, 1937. 7 січня.

² Центральний державний історичний архів України у Львові (далі — ЦДІА України у Львові), ф. 462 (Український Горожанський комітет), оп. 1, спр. 281, арк. 1.

³ Нова Зоря. Львів, 1937. 14 січня.

головні штрихи до образу С. Федака.

С. Федак (9 I 1861 — 6 I 1937) народився в Перемишлі, початкову освіту здобув у Яворові, де батько працював учителем. З 1874 р. життя С. Федака було пов'язане зі Львовом. Тут він спочатку навчався в бурсі при Ставропігійському інституті, згодом середню освіту здобував в Академічній гімназії, яку закінчив з відзнакою. Продовжив навчання на юридичному факультеті Львівського університету, отримавши в 1882 р. диплом адвоката. У громадській роботі вирізнявся активністю. Під час навчання в гімназії, наприклад, диригував студентським хором, а також був членом гуртка, що популяризував твори українських письменників. У студентські роки С. Федак належав до Академічного гуртка, який об'єднував українську молодь⁴. Завдяки гарному сопрановому голосу ввійшов до складу польського хору "Лютня"⁵.

Значну активність проявив С. Федак при заснуванні та в діяльності українських фінансово-економічних установ: Центробанку, Ревізійного союзу "Український кооператив", "Народної торгівлі", Товариства взаємних забезпечень "Дністер" (був автором першого статуту 1892 р., у 1909-1920 рр. очолював товариство), протягом 1913-1918 рр. обіймав посаду віцепрезидента Краєвого банку у Львові⁶.

На початку ХХ ст. нова хвиля активності українського руху в Галичині втягнула С. Федака у вир національно-політичного життя. В неоднорідній політичній структурі української громади Львова С. Федак належав до українофільської течії. Відтак з окупацією російською армією Галичини нові господарі міста включили його до списку заручників і у вересні 1914 р. заарештували⁷. Російські урядовці всіляко намагалися розправитись зі своїми новими політичними опонентами в особі представників українського руху. Лідер російських лібералів П. Мілюков, оцінюючи події того часу, писав: "Наші праві націоналісти..., зайнявши адміністративні посади в "П'ємонті українства" (Галичині — З. Б.), почали переслідувати український національний

⁴ Діло. 1937. 12 січня; Енциклопедія Українознавства (далі — ЕУ) / За ред. В. Кубійовича. Париж; Мюнхен, 1988. Т. 9. С. 3483.

⁵ Товариство "Лютня", що сформувалося наприкінці 1880 р., об'єднувало найкращих польських та українських співаків Львова. Останні, не маючи власних музичних організацій, приєднувалися до інших співочих груп. Щороку на спеціально скликаних зборах хористи обирали керівництво товариством, диригентів та їх заступників. У числі диригентів був і С. Федак (*Czerepanyn M. Polski chór "Lutnia" we Lwowie // Lwów. Miasto — społeczeństwo — kultura. Kraków, 1998. Т. II. S. 429*).

⁶ ЦДІА України у Львові, ф. 373 (Степан Федак), оп. 1, спр. 1, арк. 1; спр. 3, арк. 10; Діло. 1937. 12 січня; Українська мала енциклопедія Євгена Онацького. Буенос-Айрес, 1959. Кн. 15. С. 1977.

⁷ Odezwy i rozporządzenia z czasów okupacji rosyjskiej Lwowa. 1914-1915. Lwów, 1916. S. 11.

СТЕПАН ФЕДАК: ШТРИХИ ДО ОБРАЗУ ЛЬВІВСЬКОГО "НЕПОЛІТИКА"

рух..."⁸ В ніч на 18 лютого 1915 р. росіяни провели чергову облаву, названу українцями "великою ревізією". В числі 60 заарештованих представників української інтелігенції опинився директор "Народної торгівлі" адвокат С. Федак⁹. Того ж року його вивезено, за власними спогадами, "разом з другими українцями в неволю російську до Києва"¹⁰. Перебуваючи в Києві як інтернований, С. Федак заснував тут Товариство опіки й допомоги для українців з Галичини¹¹. В серпні 1916 р., завдяки обміну на полоненого російського консула, С. Федак повернувся до Львова¹².

Нелегко було знайти своє місце в розбурханому національними пристрастями тогочасному Львові. Після завершення Першої світової війни в силу багатьох обставин Східна Галичина опинилася під владою Польської держави. Українське суспільство постало перед необхідністю виробити політичну тактику, яка би дала змогу забезпечити можливості для національного розвитку в нових умовах. У такій ситуації певну підтримку знаходила думка про шкідливість і безперспективність загострення стосунків з поляками та про потребу досягнення порозуміння¹³. Генераторами втілення цієї ідеї на практиці стали представники консервативного напрямку. Український дослідник Михайло Швагуляк зараховує до групи громадських діячів консервативного спрямування й С. Федака¹⁴.

Слід зауважити, що С. Федак не відзначався в політиці надто дієвою позицією. Адвокат, за оцінкою сучасників, був "своєю вдачею більше схильний до того, щоб жити з усіма у згоді і мирити всіх, ніж вести боротьбу із противниками інших поглядів"¹⁵. Тому цілком зрозуміло є його поведінка на одному із засідань Української Національної Ради — вищого законодавчого представницького органу Західно-Української Народної Республіки (далі — ЗУНР), яке відбулося в перші дні польсько-українських боїв за Львів на початку листопада 1918 р. Під час засідання пролунала думка інтернувати всіх відомих польських діячів Львова. За спогадами очевидця, С. Федак, почувши це, "встав зі свого місця, взяв шапку й палицю та голосно заявив, що коли тут говориться про такі річі, то його тут нема — і вийшов. Се рішило долю того внеску"¹⁶. Питання з обговорення було зняте.

⁸ Миллюков П. Н. Воспоминания. Москва, 1992. С. 397.

⁹ Діло. 1915. 22 вересня.

¹⁰ ЦДІА України у Львові, ф. 373, оп. 1, спр. 29, арк. 17.

¹¹ ЕУ. Т. 9. С. 3483.

¹² Діло. 1925. 27 жовтня.

¹³ Див.: Швагуляк М. Українські консерватори і справа українсько-польських взаємин (1921-1939 рр.) // Polska i Ukraina. Sojusz 1920 roku i jego następstwa. Toruń, 1997. S. 371-394.

¹⁴ Там само. С. 378.

¹⁵ Діло. 1937. 12 січня.

¹⁶ Нова Зоря. 1937. 14 січня.

З проголошенням ЗУНР С. Федак активно включився в громадську діяльність, прагнучи залишатися осторонь чистої політики. Він очолив харчову комісію уряду ЗУНР¹⁷, а в грудні 1918 р. став головою виконавчого відділу Українського Горожанського комітету, керуючи його діяльністю протягом усього часу існування, тобто до вересня 1921 р.¹⁸ Завданням УГК було репрезентувати українське населення перед окупаційною польською владою. Комітет спільно з Червоним Хрестом допомагав українським полоненим, інтернованим, політичним в'язням, дітям, знедоленим. Чималою була заслуга в цьому його голови. С. Федак, за оцінкою сучасників, "стукав до людських сердець, щоби зменшити горе на рідній землі та на чужині"¹⁹. Питання допомоги інтернованим українським воїнам він поставив навіть перед Начальником Польської держави Юзефом Пілсудським. У 1921 р., ймовірно наприкінці серпня — на початку вересня²⁰, С. Федак поїхав до Варшави, аби домогтися аудієнції в Ю. Пілсудського. Їхня зустріч тривала кілька годин. Під час розмови, яка велася "в дуже приязнім, не офіційальнім тоні", було порушено чимало політичних питань. Начальник держави завершив аудієнцію словами: "Я переконаний, що тільки міцний союз між вільною Польщею і вільною Україною може забезпечити мир на сході та успішний розвиток обох братніх народів"²¹. Про результативність зустрічі свідчить, зокрема, те, що С. Федак отримав офіційний дозвіл відвідувати інтернованих українських воїнів у Вадовичах і таборах поблизу Кракова. Така активність адвоката у справі опікунства інтернованими була високо оцінена сучасниками, які наголошували, що в особі С. Федака "наддніпряньська еміграція знайшла собі ревного оборонця та ласкавого опікуна"²². Значну допомогу Горожанський комітет надав для налагодження діяльності "Українського незалежного театру у Львові", започаткованого у травні 1920 р.²³ У вересні 1921 р. дирекція поліції звинуватила Український Горожанський комітет в антидержавній діяльності. Керівництво УГК було заарештоване, проте через відсутність доказів незабаром звільнене. Позаяк розпорядження про заборону діяльності Комітету не було скасоване, його секції оформилися в окремі статутні організації — Українське товариство

¹⁷ ЦДІА України у Львові, ф. 373, оп. 1, спр. 1, арк. 3.

¹⁸ Там само. Ф. 462, оп. 1, спр. 202, арк. 18-21.

¹⁹ Діло. 1925. 27 жовтня.

²⁰ Сам С. Федак писав, що його зустріч з Ю. Пілсудським відбулася за кілька тижнів перед замахом на воєводу О. Грабовського у Львові, який мав місце 25 вересня 1921 р. (Нова Зоря. 1935. 26 травня).

²¹ Нова Зоря. 1935. 26 травня.

²² ЦДІА України у Львові, ф. 373, оп. 1, спр. 3, арк. 4.

²³ Докладніше про діяльність театру див.: Баран З. Львів як осередок українського театального життя в 20-х рр. ХХ ст. // *Lwów. Miasto—społeczeństwo—kultura*. Т. II. S. 491-498.

допомоги інвалідам, Українське лікарське товариство, Союз українських адвокатів (його першим головою став С. Федак²⁴). Водночас розпочав діяти Комітет допомоги політичним в'язням (С. Федак очолював його до останніх днів життя)²⁵.

Оцінка С. Федаком навіть найгостріших питань суспільно-політичного життя Галичини, зокрема міжнаціональних стосунків, завжди вирізнялася виваженістю, прагненням знайти можливість для компромісу. Так, в інтерв'ю одному з львівських кореспондентів 25 вересня 1921 р. він різко негативно оцінив включення Східної Галичини, політичний статус якої був невирішений, до загальнопольського перепису населення, запланованого на 30 вересня 1921 р., і підтримав протест української громадськості з цього приводу до Ліги націй. Водночас С. Федак і в цій ситуації висловив переконаність у можливості та необхідності польсько-українського порозуміння. "Поляки і українці — люди, а люди можуть взаємно порозумітися", — наголосив він²⁶. Волею долі сталося так, що це інтерв'ю С. Федак дав за три години до замаху, здійсненого своїм сином на воєводу Львова.

С. Федак був активним учасником майже всіх українських товариств міжвоєнного періоду, багато праці він докладав для розвитку українського шкільництва, піднесення культури в краю, відтак був однією "з найбільше шанованих постатей Львова"²⁷. Протягом 1917-1920 рр. адвокат очолював Ставропігійський інститут у Львові²⁸ (членом цього товариства він був з грудня 1916 р.²⁹). Одним із головних завдань Інституту — в період, коли він перебував під ідейним впливом та керівництвом українських патріотичних сил (1916-1922 рр.), — було сприяти розвитку української культури. Ставропігійський інститут намагався легальними методами чинити опір польській колонізаційній політиці, зокрема в галузі освіти. Так, у березні 1920 р. правління Інституту на чолі з С. Федаком підготувало лист-протест до Ю. Пілсудського, де вимагало скасувати обмеження щодо діяльності закладу, притягнути львівську владу до суворої відповідальності за перешкоди розвитку української освіти³⁰. В період директорства С. Федака було відновлено

²⁴ ЦДІА України у Львові, ф. 373, оп. 1, спр. 10, арк. 61.

²⁵ ЕУ. Т. 9. С. 3483.

²⁶ *Ilustrowany Kurjer Codzienny*. Lwów, 1921. 5 października.

²⁷ ЕУ. Т. 9. С. 3483.

²⁸ *Временник Ставропигийского Института с месяцесловом на 1923 г.* Львов, 1922. С. 58.

²⁹ Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, відділ рукописів, ф. 11 (Барвінські), спр. 5815, арк. 1 зв.

³⁰ ЦДІА України у Львові, ф. 129 (Львівський Ставропігійський інститут), оп. 26, спр. 728, арк. 1-2.

старовинну каплицю та видано пам'ятну книгу про історію Ставропігійського братства³¹. Адвокат входив також до складу 12-ти особового правління — кураторії "Народного Дому", коли та перебувала під ідейним впливом українофілів (1918-1919 рр.)³². В лютому 1922 р., згідно з розпорядженням Львівського воєводського управління, запис українських членів до Ставропігійського інституту, проведений у 1915-1916 рр., був визнаний недійсним, а правління розпущене. С. Федак та інші члени Інституту (всього 17 осіб) звернулися з письмовим оскарженням до Міністерства внутрішніх справ Польської Республіки. У відповідь Міністерство заявило про відсутність юридичних підстав для розгляду даного звернення. Воно посилалося на те, що сеньйорат Інституту не наділений правом безпосередньо звертатися до державної інстанції такого рангу. Аналогічну скаргу члени Інституту надіслали до Верховного адміністративного суду: справа розглядалася в грудні 1927 р. і була відхилена³³.

В полі зору С. Федака перебувало ще одне дуже болюче для української громадськості питання — проблема відкриття українського університету у Львові. Переговори з польським міністром М. Ратаєм за участю В. Щурата, К. Студинського та С. Федака проходили в серпні—вересні 1920 р. Учасники зустрічі мали на меті конфіденційний обмін думками: міністр проводив її "потаємно перед місцевою східно-галицькою польонією"³⁴. Українські представники категорично висловилися проти наміру уряду заснувати український університет у Станіславі. Лише Львів як центр українського національного життя розглядався ними як можливе місце розташування українського університету.

Відстоював С. Федак і право українців на власну мову³⁵. Зокрема на засіданні українських адвокатів у Львові в травні 1921 р. він висловив пропозицію звернутися до уряду, аби той дозволив розглядати справи, що стосувалися українців, та вести судові протоколи українською мовою. Пропозиція С. Федака була одноголосно підтримана учасниками засідання³⁶.

Зважаючи на громадські заслуги С. Федака, всі львівські українські товариства та установи ухвалили відзначити 26 жовтня 1925 р. ювілей його 40-річної діяльності. У цей день в Успенській церкві відбулася урочиста

³¹ Діло. 1925. 27 жовтня.

³² Вістник неуконституованої фундації "Народного дому". Львів, 1918-1919. Ч. 1. С. 15.

³³ ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 2, спр. 730, арк. 1-3; ф. 373, оп. 1, спр. 4, арк. 1-2.

³⁴ Мудрий В. Боротьба за огнище української культури в західних землях України. Львів, 1923. С. 84-85.

³⁵ ЦДІА України у Львові, ф. 373, оп. 1, спр. 3, арк. 11.

³⁶ Там само. Спр. 10, арк. 6; ф. 462, оп. 1, спр. 90, арк. 11 зв.

служба, співав хор "Боян". Далі вітати ювіляра в залі засідань товариства "Дністер" зібралися понад 200 осіб. Тут були представлені чи не всі українські товариства: Іван Брик — від "Просвіти", Дмитро Левицький — від президії Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО), Володимир Охримович — від надзвичайної ради "Дністра", проф. Іван Огієнко — від Товариства українських емігрантів та ін. Урочисті збори розпочато зачитуванням листа-вітання від митрополита Андрея Шептицького, далі від імені присутніх ювіляра повіншував Кость Левицький. С. Федакові вручено пам'ятний адрес, де, зокрема, наголошувалося: "В глибокій вірі, що ні одна українська дитина не повинна пропасти для Народу, ти став меценатом українських захистів, захоронок і національних шкіл, в яких виростає яснійша будуччина рідної землі. Ти відчував, що Нарід без культури не може вдержатись серед культурних націй, тому підпомагав щедрою рукою мистецтво, українські наукові, просвітні, педагогічні інституції..." Автори адресу констатували, що адвокат С. Федак працював "для відродження своєї нації"³⁷. У слові-відповіді ювіляр відзначив, що найкращим дарунком вважав би можливість надалі працювати для загального добра і "збірними силами змагати до виборення сили й свободи рідному народові"³⁸.

Для С. Федака ця урочистість стала своєрідним рубежем, за яким було значно більше почесей, аніж реального впливу на події. 25 грудня 1925 р. відбулися збори "Просвіти" у Львові, де стояло питання про вибір почесних членів товариства³⁹. Голова "Просвіти" Михайло Галущинський наголосив у виступі, що в краю є особи "заслужені як для добра товариства, так і для українського народу"⁴⁰. Серед інших він відзначив С. Федака, в заслугу якому поставив не лише невтомну працю, але й широкий інтерес до всіх громадських справ. У результаті обговорення С. Федака обрано почесним членом товариства "Просвіта"⁴¹. Того ж року адвокат був одностайно обраний почесним членом Українського товариства допомоги емігрантам з України на пропозицію його голови проф. Івана Огієнка⁴². У квітні 1927 р. С. Федак увійшов до складу комітету засновників Товариства охорони воєнних могил. Завданням цієї інституції було "упорядкувати і розвести сталу опіку над могилами тих, що в обороні рідного краю, для здобуття кращої долі для своєї Батьківщини і народу віддали своє молоде життя"⁴³. На з'їзді УНДО в грудні 1928 р.

³⁷ Діло. 1925. 27 жовтня.

³⁸ Там само.

³⁹ ЦДІА України у Львові, ф. 309 (Наукове товариство ім. Т. Шевченка), оп. 1, спр. 262, арк. 10.

⁴⁰ Там само. Ф. 348 (Товариство "Просвіта"), оп. 1, спр. 779, арк. 1.

⁴¹ Там само. Ф. 373, оп. 1, спр. 1, арк. 5.

⁴² Там само. Спр. 3, арк. 4.

⁴³ ЦДІА України у Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 262, арк. 23.

С. Федака обрано членом партійного суду, а в травні наступного року — призначено його головою⁴⁴. Невід'ємним атрибутом життєдіяльності адвоката ставала участь в численних урочистостях. У червні 1929 р. під час святкування 100-літніх роковин утворення першого на галицьких землях хору при Соборній церкві в Перемишлі С. Федак скористався можливістю продемонструвати свої диригентські вміння. На організованому у Львові концерті об'єднаних хорів адвокат — поряд з такими відомими композиторами, як Станіслав Людкевич та Іван Охримович — виконував функції диригента⁴⁵.

С. Федак, як особа, що володіла значним капіталом, спрямовував свої зусилля, головним чином, на розширення діяльності фінансово-економічних установ, а також на благодійницькі цілі. Адвокат намагався залишатися осторонь суто політичних справ, неодноразово підкреслюючи: "в політиці не беру активної участі"⁴⁶. Це підтверджував відомий український політик К. Левицький, стверджуючи, що "до політики він не počував спосібности і не хотів нею займатись"⁴⁷. У своїх спогадах Осип Назарук занотував: "неполітик Федак"⁴⁸.

Як не парадоксально, політика стала чи не головним кредо родини С. Федака. Донька Олена Федак-Шепарович, журналістка за фахом, співпрацювала з УГК, була представником уряду ЗУНР у справах Червоного Хреста, співзасновником та заступником голови Союзу Українок у Львові, у 1928-1935 рр. — членом проводу УНДО, протягом 1935-1939 рр. — відповідальним редактором двотижневиків "Жінка", "Громадянка"⁴⁹. Чоловік Олени — Лев Шепарович, інженер за освітою, також був тісно пов'язаний з українським національним рухом. Зокрема в листопаді 1918 р. Лев Шепарович та підпорядкована йому група зв'язкових Української Галицької армії (УГА) захопила у Львові головну пошту та телеграф. Звідси майбутній зять С. Федака повідомив про встановлення ЗУНР⁵⁰. Доньки С. Федака Софія та Ольга вийшли заміж за провідних діячів Організації Українських націоналістів, відповідно, А. Мельника та Є. Коновальця⁵¹. Син, також Степан, ще юнаком вступив до лав Українських Січових стрільців, воював в УГА (отримав псевдонім "Смок"), в армії Української Народної Республіки⁵². Як добрий

⁴⁴ Там само. Ф. 373, оп. 1, спр. 5, арк. 1-2.

⁴⁵ Діло. 1929. 5 червня.

⁴⁶ Нова Зоря. 1935. 26 травня.

⁴⁷ Діло. 1937. 13 січня.

⁴⁸ ЦДІА України у Львові, ф. 359 (Осип Назарук), оп. 1, спр. 17, арк. 29.

⁴⁹ ЕУ. Т. 9. С. 3483; Жінка. Львів, 1935. 1 січня.

⁵⁰ ЕУ. Париж; Мюнхен, 1989. Т. 10. С. 3840.

⁵¹ Українська мала енциклопедія... Кн. 15. С. 1977.

⁵² ЕУ. Т. 9. С. 3483.

стрілець був зарахований до групи особистої охорони С. Петлюри⁵³. У вересні 1921 р. Степан Смок здійснив замах на Львівського воєводу О. Грабовського. Під час слідства по цій справі був заарештований і провів кілька місяців у в'язниці батько звинуваченого С. Федак⁵⁴. Смокові інкримінували спробу вбивства Начальника держави Ю. Пілсудського, який під час замаху знаходився поруч з воєводою. Проте сам Маршал, якого було заслухано у справі як свідка⁵⁵, за спогадами адвоката, зауважив: "Виключаю, що син Федака стріляв у мене"⁵⁶. Це ж підтверджував Степан Смок, наголошуючи, що не мав наміру стріляти в Ю. Пілсудського, а лише у воєводу, "бажаючи запротестувати проти введення цивільної (польської — З. Б.) адміністрації перед рішенням Ради Амбасадорів"⁵⁷.

Таким чином, цілком вільним від політики ні в громадському, ні в родинному житті С. Федак не був. Оцінюючи його діяльність, сучасники наголошували, що ім'я С. Федака "ідентифікує противний табір (польська влада — З. Б.) не тільки з прагненням загалу українського населення, але також з поставою України під нинішню хвилю"⁵⁸. З впевненістю можна твердити, що громадськість Львова зважала на авторитет С. Федака, а його діяльність у справах захисту інтернованих та політичних в'язнів, розвитку української освіти здобула загальне визнання. Разом з тим С. Федак належав до тих діячів, які мали цивільну відвагу, особливо в питаннях українсько-польських стосунків, протиставляти свою позицію громадській, не йти за настроями суспільства та навіть різко оскаржувати його за нерозважливі кроки. Але епоха, в якій жив С. Федак, здається, його моралізувань не потребувала.

⁵³ Нова Зоря. 1935. 26 травня.

⁵⁴ ЦДІА України у Львові, ф. 462, оп. 1, спр. 91, арк. 1; Діло. 1937. 12 січня.

⁵⁵ ЦДІА України у Львові, ф. 462, оп. 1, спр. 91, арк. 2.

⁵⁶ Нова Зоря. 1935. 26 травня.

⁵⁷ Там само.

⁵⁸ ЦДІА України у Львові, ф. 373, оп. 1, спр. 10, арк. 47.